

**ХМЕЛЬНИЦЬКА ОБЛАСНА РАДА
ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ УПРАВЛІННЯ ТА ПРАВА
ІМЕНІ ЛЕОНІДА ЮЗЬКОВА**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради університету

29 серпня 2025 року,

Протокол № 1

Ректор, голова вченої ради університету,
доктор юридичних наук, професор

_____Олег

ОМЕЛЬЧУК

29 серпня 2025 року

м.п.

**РОБОЧА ПРОГРАМА
з навчальної дисципліни
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»
для підготовки на першому (освітньому) рівні
здобувачів освітнього ступеня бакалавра
за спеціальністю В11 Філологія
спеціалізацією В11.041 Германські мови та літератури
(переклад включно), перша - англійська
галузі знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки**

РОЗРОБНИК:

Доцентка кафедри мовознавства,
кандидатка філологічних наук

20 серпня 2025 року

Юлія СТЕПЧУК

СХВАЛЕНО

Рішення кафедри мовознавства

26 серпня 2025 року, протокол № 1

Завідувачка кафедри, докторка педагогічних
наук, професорка

26 серпня 2025 року

Ольга НАГОРНА

Деканеса факультету управління та економіки,
кандидатка економічних наук, доцентка

26 серпня 2025 року

Тетяна ТЕРЕЩЕНКО

ПОГОДЖЕНО

Рішення методичної ради університету

27 серпня 2025 року, протокол № 1

Перша проректорка, голова методичної ради
університету, кандидатка наук з державного
управління, доцентка

27 серпня 2025 року

Ірина КОВТУН

Обліковий обсяг – 0,67 ум.др.арк.

ЗМІСТ

	Стор.
1. Опис навчальної дисципліни	– 4
2. Заплановані результати навчання	– 5
3. Робоча програма навчальної дисципліни	– 6
4. Структура вивчення навчальної дисципліни	– 8
4.1. Тематичний план навчальної дисципліни	– 9
4.2. Аудиторні заняття	– 9
4.3. Самостійна робота студентів	– 9
5. Методи навчання та контролю	– 9
6. Схема нарахування балів	– 10
7. Рекомендовані джерела	– 11
7.1. Основні джерела	– 10
7.2. Допоміжні джерела	– 10
8. Інформаційні ресурси в Інтернеті	– 11

1. Опис навчальної дисципліни

1. Шифр і назва галузі знань	– В Культура, мистецтво та гуманітарні науки
2. Код і назва спеціальності	– В 11 Філологія
3. Назва спеціалізації	В 11.041 Германські мови та літератури (переклад включно), перша - англійська
4. Назва дисципліни	– Вступ до мовознавства
5. Тип дисципліни	– обов'язкова
6. Код дисципліни	– ОК 1
7. Освітній рівень, на якому вивчається дисципліна	– перший
8. Ступінь вищої освіти, що здобувається	– бакалавр

9. Курс / рік навчання	– Перший
10. Семестр	– 1
11. Обсяг вивчення дисципліни:	
загальний обсяг (кредитів ЄКТС / годин)	– 105 (3,5)
аудиторні заняття (годин)	– 40
% від загального обсягу	– 38
лекційні заняття (годин)	– 14
% від обсягу аудиторних годин	– 35
практичні заняття (годин)	– 26
% від обсягу аудиторних годин	– 65
самостійна робота (годин)	– 65
% від загального обсягу	– 62
12. Форма семестрового контролю	– іспит
13. Місце дисципліни в логічній схемі:	
а. попередні дисципліни	– –
б. супутні дисципліни	– ОК 4. Українська мова за професійним спрямуванням
с. наступні дисципліни	– ОК 8 Основи теорії мовної комунікації
14. Мова вивчення дисципліни	– українська

2. Заплановані результати навчання

Програмні компетентності, які здобуваються під час вивчення навчальної дисципліни.

Загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 3. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК 5. Здатність учитися й оволодівати сучасними знаннями.

ЗК 13. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (ФК):

ФК 1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

ФК 2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

ФК 8. Здатність вільно оперувати спеціальною термінологією для розв'язання професійних завдань.

Результати навчання

ПР 2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

ПР 3. Організовувати процес свого навчання й самоосвіти.

ПР 7. Розуміти основні проблеми філології та підходи до їх розв'язання із застосуванням доцільних методів та інноваційних підходів.

ПР 8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію мов і літератур, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

ПР 12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

ПР 16. Знати й розуміти основні поняття, теорії та концепції обраної філологічної спеціалізації, уміти застосовувати їх у професійній діяльності.

Після завершення вивчення дисципліни студент повинен продемонструвати такі результати навчання:	
1. Знання <i>(здатність запам'ятовувати або відтворювати факти (терміни, конкретні факти, методи і процедури, основні поняття, правила і принципи, цілісні теорії тощо)</i>	
1.1)	знати предмет, об'єкт і основні методи мовознавства, базові поняття та категорії сучасної лінгвістики;
1.2)	показати на практиці вміння аналізувати мовні явища різних рівнів (фонетичного, лексичного, морфологічного, синтаксичного) з використанням основних лінгвістичних підходів;
1.3)	відтворити й коректно застосовувати основні мовознавчі терміни та моделі опису мови, зокрема поняття мовної системи, структури, знака, норми, варіантності;
1.4)	послугуватися науковими та навчальними джерелами з мовознавства (підручниками, термінологічними словниками, довідниками, електронними ресурсами), необхідними для самостійного опанування теоретичних основ лінгвістики та розвитку навичок мовного аналізу.
2. Розуміння <i>(здатність розуміти та інтерпретувати вивчене, уміння пояснити факти, правила, принципи; перетворювати словесний матеріал у, наприклад, математичні вирази; прогнозувати майбутні наслідки на основі отриманих знань)</i>	
2.1)	розуміти роль мовознавства як фундаментальної науки у формуванні професійної підготовки філолога та перекладача;
2.2)	знати основні напрями, школи та підходи сучасної лінгвістики, а також значення лінгвістичних знань для подальшого фахового становлення майбутнього спеціаліста;
2.3)	використовувати елементи наукового аргументування під час аналізу мовних явищ та обґрунтування лінгвістичних висновків;
2.4)	уміти застосовувати елементи проблемно-пошукових і дискусійних методів навчання (зокрема колективне обговорення мовних фактів) у процесі опрацювання мовознавчого матеріалу;
2.5)	користуватися навчальними, науковими та довідково-інформаційними джерелами з мовознавства (енциклопедіями, термінологічними словниками, електронними ресурсами) для опрацювання та систематизації лінгвістичної інформації.
3. Застосування знань	
3.6)	сприймати, аналізувати та інтерпретувати навчальні й наукові тексти з мовознавства, здійснювати їх елементарне мовознавче та термінологічне редагування;
3.7)	стисло викладати й структурувати лінгвістичну інформацію, складати план, тези, конспект, анотацію до наукових джерел мовознавчого спрямування, робити необхідні виписки відповідно до поставленої дослідницької мети;
3.8)	оформлювати результати навчальної та початкової науково-дослідної роботи з мовознавства (усні повідомлення, письмові роботи, презентації), добираючи адекватні мовні й термінологічні засоби відповідно до жанру та комунікативного завдання.
4. Аналіз <i>(здатність розбивати інформацію на компоненти, розуміти їх взаємозв'язки та організаційну структуру, бачити помилки й огріхи в логіці міркувань, різницю між фактами і наслідками, оцінювати значимість даних)</i>	
4.1)	класифікувати мовні явища та одиниці відповідно до їх рівневої належності й функціональних характеристик;
4.2)	визначати основні типи мовних систем і підсистем, а також загальні принципи функціонування мови в різних сферах комунікації;
4.3)	виділяти та характеризувати мовні норми, варіанти та відхилення від норми з позицій сучасного мовознавства;
4.4)	ілюструвати засвоєні теоретичні положення мовознавства прикладами з різних мов та мовних рівнів.
5. Синтез <i>(здатність поєднувати частини разом, щоб одержати ціле з новою системною властивістю)</i>	
5.1)	класифікувати мовні одиниці;
5.2)	добирати й аналізувати мовні засоби відповідно до комунікативних завдань та типу мовленнєвої ситуації, коректно формулювати й аргументувати власні лінгвістичні судження;
5.3)	систематизувати й упорядковувати навчальні та наукові матеріали з мовознавства,

організовувати власну роботу з лінгвістичними джерелами та результатами аналізу мовного матеріалу;	
5.4) оперувати базовою мовознавчою термінологією та коректно використовувати її в усному й писемному науковому мовленні.	
6. Оцінювання (здатність оцінювати важливість матеріалу для конкретної цілі)	
6.1) встановлювати зв'язок теоретичних знань із практичними вміннями та навичками.	
7. Створення (творчість) (здатність до створення нового культурного продукту, творчості в умовах багатовимірності та альтернативності сучасної культури)	
7.1) створювати публічний виступ із пропонованих тем;	
7.2) укладати глосарії;	
7.3) створювати наукові тексти професійного спрямування, складати план, конспект, реферат тощо, робити необхідні нотатки, виписки відповідно до поставленої мети;	
7.4) укладати міні глосарії з професійних термінів.	
(здатність використовувати вивчений матеріал у нових ситуаціях (наприклад, застосувати ідеї та концепції для розв'язання конкретних задач)	
3.1) здійснювати самоконтроль за дотриманням мовних норм у спілкуванні;	
3.2) розвивати творче мислення;	
3.3) оперувати фаховою термінологією, редагування, коригування та перекладу наукових текстів;	
3.4) правильно використовувати різні мовні засоби відповідно до комунікативних намірів;	
3.5) влучно висловлювати думки для успішного розв'язання проблем і завдань у	

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна. Предмет мовознавства. Зміст і основні завдання курсу. Місце мовознавства в системі наук. Методи дослідження мови. Природа, сутність, функції та будова мови. Природа і сутність мови. Функції мови. Мова і суспільство. Мова і мислення. Мова як знакова система. Мова і мовлення. Структура мови. Синхронія і діяхронія.

Тема 2. Фонетика. Звуки мови, їх вивчення і класифікація. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків. Фізичний аспект у характеристиці звуків. Фізіологічний аспект у вивченні звуків. Класифікація звуків. Голосні звуки. Приголосні звуки. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Склад. Наголос. Інтонія. Фонетичні процеси. Позиційні зміни. Комбінаторні зміни звуків. Орфоепія. Транскрипція і транслітерація. Живі та історичні фонетичні процеси. Спонтанні зміни звуків. Фонетичні закони.

Тема 3. Письмо. Значення письма в історії суспільства. Передумови виникнення письма. Етапи і форми розвитку графічного письма. Графіка. Орфографія. Принципи орфографії.

Тема 4. Лексика і фразеологія. Слово та його значення. Лексикологія. Розділи лексикології. Слово як одиниця мови. Слово і лексема. Значення слова. Лексико-семантична система мови. Поняття лексико-семантичної системи. Словниковий склад мови. Лексико-семантичні категорії. Полісемія. Омонімія. Синонімія. Антонімія. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія. Фразеологія. Поняття фразеології. Класифікація фразеологізмів. Історичні зміни словникового складу мови. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми. Неологізми. Запозичення. Історична лексикологія та етимологія. Лексикографія. Поняття лексикографії. Типи словників. Одномовні словники. Багатомовні словники.

Тема 5. Граматика. Граматичне значення. Граматичні категорії. Предмет граматики. Розділи граматики. Основні одиниці граматичної будови мови. Граматичне значення. Граматичні категорії.

Тема 6. Морфема і словоформа. Поняття морфеми. Види морфем. Морфеміка. Граматична форма слова. Способи вираження граматичних значень. Синтетичні способи вираження граматичних значень. Аналітичні способи вираження граматичних значень. Історична змінність способів і засобів вираження граматичних значень. Частини мови. Поняття частин мови. Критерії виділення частин мови. З історії питання про частини мови. Частини мови в різних мовах.

Тема 7. Словосполучення і речення. Поняття словосполучення. Типи словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів. Речення та його ознаки. Актуальне членування речення.

Тема 8. Походження і розвиток мови. Проблема походження мови. Закономірності розвитку мов. Специфіка розвитку різних рівнів мовної структури. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.

Тема 9. Класифікація мов. Мови світу, їх вивчення та генеалогічна класифікація. Загальна характеристика мов світу. Порівняльне вивчення мов. Генеалогічна класифікація мов. Родовідне дерево А. Шлейхера. Типологічна класифікація мов. Поняття типологічної класифікації мов. Ізолятивні (кореневі) мови. Аглютинативні мови. Інкорпоративні (полісинтетичні) мови. Флективні мови. Інші спроби типологічної класифікації мов.

4. Структура вивчення навчальної дисципліни

4.1. Тематичний план навчальної дисципліни

№	Назви теми	Кількість годин					
		усього	у тому числі				
			л	сп	лаб	інд	с.р.
1	Тема 1. Мовознавство як наука.	4	2	2			-
2	Тема 2. Фонетика.	14	2	4			8
3.	Тема 3. Письмо.	12	2	2			8
4.	Тема 4. Лексика і фразеологія.	12	2	2			8
5.	Тема 5. Граматика.	14	2	4			8
6.	Тема 6. Морфема і словоформа.	14	2	4			8
7.	Тема 7. Словосполучення і речення.	14	2	4			8
8.	Тема 8. Походження і розвиток мови.	10	-	2			8
9.	Тема 9. Класифікація мов.	11	-	2			9
	Усього годин	105	14	26			65

4.2. Аудиторні заняття

4.2.1. Аудиторні заняття (лекції, семінарські заняття) проводяться згідно з темами та обсягом годин, передбачених тематичним планом.

4.2.2. Плани лекцій з передбачених тематичним планом тем визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.2.3. Плани семінарських занять з передбачених тематичним планом тем, засоби поточного контролю знань та методичні рекомендації для підготовки до занять визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3. Самостійна робота студентів

4.3.1. Самостійна робота студентів денної форми навчання включає завдання до кожної теми.

4.3.2. Завдання для самостійної роботи студентів та методичні рекомендації до їх виконання визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.3. Виконання індивідуальних завдань всіма студентами не є обов'язковим і може здійснюватися окремими студентами з власної ініціативи або за пропозицією викладача.

4.3.4. Тематика індивідуальних завдань та методичні рекомендації до їх виконання

визначаються в навчально-методичних матеріалах з дисципліни.

4.3.5. Індивідуальні завдання виконуються в межах часу, визначеного для самостійної роботи студентів, та оцінюються частиною визначених в розділі 6 цієї програми кількості балів, виділених для самостійної роботи.

5. Методи навчання та контролю

Під час лекційних занять застосовуються:

- 1) традиційний усний виклад змісту теми;
- 2) створення проблемних ситуацій;
- 3) видача випереджальних завдань до лекції;
- 4) слайдова презентація;
- 5) діалог, дискусія, мозковий штурм;
- 6) методи активного слухання та методи зворотного зв'язку. На семінарських та практичних заняттях застосовуються:

- 1) дискусійне обговорення проблемних питань;
- 2) вирішення ситуаційних завдань та кейсів із застосуванням сучасних інформаційних технологій;
- 3) методи активного слухання, диференціації та методи рефлексії. Поточний контроль знань з навчальної дисципліни може проводитися у формах:

- 1) усне, письмове (у тому числі тестове, виконання письмових завдань), бліц-опитування студентів щодо засвоєння матеріалу попередньої лекції;
- 2) усне або електронне (у тому числі тестове, виконання письмових завдань) опитування на семінарських заняттях;
- 3) виголошення монологу, ведення дискусії.

Підсумковий семестровий контроль проводиться у формі усного екзамену.

Структура екзаменаційного білету включає 2 теоретичних питання та практичне завдання.

6. Схема нарахування балів

6.1. Нархування балів студентам з навчальної дисципліни здійснюється відповідно дотакій схеми:

6.2. Обсяг балів, здобутих студентом під час лекцій, семінарських занять, самостійної роботи студентів та виконання індивідуальних завдань, визначається в навчально-методичних матеріалах з цієї дисципліни.

7. Рекомендовані джерела

7.1. Основні джерела

1. Вступ до мовознавства : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2007 . Ч. 2. 2010. 223 с.
2. Вступ до мовознавства : підручник / за ред. д-ра філол. наук, проф. І. О. Голубовської. Київ : Академія, 2016. 318с.
3. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. Київ : ВЦ «Академія», 2006. 336 с.
4. Кійко Ю.Є., Агапій А.П., Мельник Ю.Й. Вступ до мовознавства: практикум. Чернівці: Чернівецький ун-т, 2021. 176 с.
5. Класичні мови і сучасне мовознавство : хрестоматія для студентів класиків / упоряд.: Голубовська І. О., Шовковий В. М. Київ : Київський університет ім. Тараса Шевченка, 2015. 399 с.
6. Корольов І. Р. Вступ до мовознавства. Практикум: навч. посіб. / за ред. д-ра філол. наук, проф. І. О. Голубовської . Київ : Київський університет ім. Тараса Шевченка, 2018. 27 с.
7. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. Київ : Академія, 2014. 368 с.
8. Левицький А. Е. Вступ до мовознавства: навчальний посібник. Київ : Центр навчальної літератури, 2006. 104 с.
9. Монжалеї Т. К. Вступ до мовознавства : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2011. 183 с.
10. Навчально-методичний посібник щодо організації самостійної роботи з курсу «Вступ до мовознавства» / уклад. Н. І. Скрипник. Вінниця : ФОП Рогальська І. О., 2022. 152 с.
11. Терехова Д. І. Вступ до мовознавства: навчальний посібник. [Електронний ресурс]. Київ-Полтава: «Полтавський літератор», 2012. 224 с. Режим доступу: <https://studfiles.net/preview/5115987/>
12. Скаб М. С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посіб. Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. 103 с.
13. Semehun, T. Шляхи формування професійної лінгвістичної компетенції студентів філологічних спеціальностей при вивченні курсу вступ до мовознавства. Наукові записки Національного університету «Острозька академія»: Серія «Філологія», 3, 114-117.

7.2. Допоміжні джерела

1. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. Київ : Довіра, 2007. 205 с.
2. Бевзенко С. П. Вступ до мовознавства : короткий нарис : навч. посібник. Київ : Вища школа, 2006. 143 с.
3. Бережнюк В.М. Лекції зі вступу до мовознавства в таблицях: навчально-методичний посібник. Ніжин, 2001. 52 с.

4. Бибик С. Диференційні ознаки розмовно-побутового стилю літературної мови. Українська мова. 2011. № 4. С. 22-32.
5. Бондар О. І. Система голосних фонем української мови: динамічний підхід. Записки з українського мовознавства. Одеса, 2005. Вип. 15. С. 12-19.
6. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Дружинець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2006. С. 65-111.
7. Бондаренко В. До питання про подвійний наголос в українському слові. Українське мовознавство. 2008. Вип. 38. С. 19-24.
8. Булаховський К. А. Цікаве мовознавство / 2-е вид., перероб. і розшир. Львів : Апріорі, 2019. 199 с.
9. Вербич Н. Фонетичний фонд Інституту української мови НАН України: історія та перспективи розвитку. Українська мова. 2011. № 4. С. 3-9.
10. Вусик Г. Л. Вступ до мовознавства : навч. посібник для студ. ВНЗ. Донецьк: Ноулідж, Донец. від-ня, 2010. 358 с.
11. Глущенко В. А. Лінгвістичний метод і його структура. Мовознавство. 2010. № 6. С. 32-45.
12. Голянич М. І., Стефурак Р. І., Бабій І. О. Словник лінгвістичних термінів: лексикологія, фразеологія, лексикографія / за редакцією М. І. Голянич. Івано-Франківськ : Сімик, 2011. 272 с.
13. Гордієнко Н. Сучасна лексикографія як об'єкт лінгвістики. Українська мова. 2011. № 3. С. 67-74.
14. Горпинич В. О. Морфологія української мови : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2004.
15. Дрогомирецький П. П., Пена Л. І. Вступ до мовознавства: навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : Фоліант, 2015. 102 с.
16. Дубічинський В. В. Основи загального та прикладного мовознавства : навч. посіб. Харків : Мадрид, 2016. 220 с.
17. Дудик П. Наголошення слів і культура мовлення. Дивослово. 2003. № 4. С. 19-20.
18. Єрмоленко С. С., Бечко Я. В. Відображення семантичної структури багатозначних слів на фразеологічному рівні. Мовознавство. 2010. № 6. С. 45-55.
19. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : підручник. Київ: Видавничий центр «Академія», 2006.
20. Лисиченко Л. А. Лексико-семантична система української мови. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2006.
21. Масенко Л. Суржик у системі розмовних форм побутування української мови. Дивослово. 2007. № 12. С. 26-31.
22. Масенко Л. Т. Мова і політика. Київ: Соняшник, 2004. С. 23-37.
23. Мельничук О. С. Походження мови. Режим доступу: <http://izbornyk.org.ua/ukrmova/um75.htm>.
24. Монжалеї Т. К. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Суми : Університетська книга, 2011. 184 с.
25. Петровська С. С. Вступ до мовознавства : навч.-метод. комплекс : для студ. ф-ту інозем. філології. У 3-х ч. [4-е вид., випр. і доп.]. Кам'янецьПодільський : ТОВ «Друкарня «Рута», 2016. Ч. 1. 155 с.
26. Русаченко Н.П. Статус морфонології в системі мовних рівнів. Сучасні тенденції розвитку мов: Науковий часопис НПУ ім. М.П. Драгоманова. Серія 9: Сучасні тенденції розвитку мов. Вип.5. К., 2011. С. 236-241.

27. Скаб М. С. Вступ до мовознавства. Практикум : навч. посібник. Чернівці : Чернів. нац. ун-т, 2012. 103 с.
28. Сулейменов О. О. Мова письма. Погляд в доісторію – про походження писемності і мови Малого людства. Київ : Юніверс, 2006. 471 с.
29. Сучасна українська мова: підручник / О. Д. Пономарів, В. В. Різун, Л. Ю. Шевченко та ін. / за ред. О. Д. Пономарева. Київ : Либідь, 1997. 400 с.
30. Тараненко О. О. (співголови), М. П. Зяблюк [та ін.]. Київ: Укр. енцикл., 2004. 824 с.
31. Терехова Д. І. Вступ до мовознавства : навч. посібн. Полтава : «Полтавський літератор», 2012. 224 с. 28
32. Тищенко К. Основи мовознавства : системний підручник. Київ: ВПЦ «Київський ун-т», 2007. 308 с.
33. Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови: навч. посіб. Київ: Знання, 2007.
34. Швачко С.О., Кобякова І. К. Вступ до мовознавства : навч. посібник. Вінниця : Нова книга, 2006. 224 с.
35. Ющук І. П. Вступ до мовознавства: навч. посібник. Київ : Рута, 2000. 128 с.

8. Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. <http://www.kmu.gov.ua>
2. <http://mon.gov.ua>
3. <http://www.nads.gov.ua>
4. <http://www.me.gov.ua>
5. www.litopys.org.ua
6. www.mova.info
7. www.novamova.com.ua
8. Український мовно-інформаційний фонд НАН України <https://www.ulif.org.ua/>
9. Баркасі В.В., Каленюк С.О., Коваленко О.В. Словник лінгвістичних термінів для студентів філологічних факультетів /За ред. С.О. Каленюк. Миколаїв, 2017. 192 с. URL: <http://dspace.mdu.edu.ua/jspui/handle/123456789/328>.
10. Український правопис. Київ: наукова думка, 2019. 258 с. URL: <https://files.nas.gov.ua/PublicMessages/Documents/0/2021/01/210118223223523-1428.pdf>.